

# СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ



## ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ

|                  |                        |                           |                                  |
|------------------|------------------------|---------------------------|----------------------------------|
| спеціальність    | 051 Економіка          | обов'язковість дисципліни | обов'язкова                      |
| освітня програма | Економіка підприємства | факультет                 | Економічних відносин та фінансів |
| освітній рівень  | Перший (бакалаврський) | кафедра                   | Економіки та бізнесу             |

### ВИКЛАДАЧ

**Бухало Олена Василівна**



**Вища освіта – спеціальності облік і аудит**

**Науковий ступінь – кандидат економічних наук**

**Вчене звання – доцент**

**Досвід роботи – 16 років**

**Показники професійної активності з тематики курсу:**

- автор методичних розробок, робочого зошита з дисципліни;
- співавтор наукових публікацій з питань оплати праці в концепції соціально відповідального бізнесу аграрного сектора економіки
- учасниця наукових і методичних міжнародних конференцій;
- член-кореспондент Академії економічних наук України зі спеціальності Економіка сільського господарства;

|         |               |                  |                       |                       |                           |
|---------|---------------|------------------|-----------------------|-----------------------|---------------------------|
| телефон | +380671889860 | електронна пошта | buhaloelena@gmail.com | дистанційна підтримка | Moodle, Google Meet, ZOOM |
|---------|---------------|------------------|-----------------------|-----------------------|---------------------------|

## ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ

|                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Мета                   | формування у студентів системи теоретичних знань і практичних навиків щодо володіння категоріями, поняттями та механізмами економіки праці на різних рівнях управління, засвоєння принципів та механізмів формування соціально-трудових відносин, функціонування ринку праці                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Формат                 | лекції, практичні заняття, самостійна робота, командна робота, електронне навчання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Специфічні результати  | <ul style="list-style-type: none"><li>– ознайомлення з функціонуванням механізму системи соціально-трудових відносин;</li><li>– навчання проведенню ґрунтовного аналізу соціально-трудових процесів;</li><li>– формування знань про процеси, явища та тенденції у сфері соціально-трудових відносин;</li><li>– навчання здобувачів використовувати отримані знання у конкретних процесах управління соціально-трудовими відносинами;</li><li>– ознайомлення з організацією праці та забезпечення її високої ефективності на всіх рівнях;</li><li>– формування ставлення здобувачів до власного трудового потенціалу;</li><li>– вміння нарощувати та ефективно використовувати людський капітал.</li></ul> |
| Обсяг і форми контролю | 4 кредити ECTS (120 годин): 30 годин лекції, 30 годин практичні заняття; підсумковий контроль – іспит                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Вимоги викладача       | вчасне виконання завдань, активність, командна робота                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Умови зарахування      | відповідно до навчального плану                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

## ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ОСВІТИ І ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

### Компетентності

**ІК** здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

**ЗК2.** Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

**ЗК4.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

**ЗК13.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

**СК8.** Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин;

**СК10.** Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

### Програмні результати навчання

**ПРН1.** Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

**ПРН10.** Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

**ПРН11.** Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин;

**ПРН14.** Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку;

**ПРН16.** Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

**ПРН24.** Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

# СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

## Розділ 1. Економіка праці та соціально-трудові відносини як навчальна дисципліна та напрям наукових досліджень

|            |                                                          |        |                                                          |                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------------|----------------------------------------------------------|--------|----------------------------------------------------------|-------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Лекція 1-2 | Основи економіки праці та соціально-трудових відносин    | ПЗ 1-2 | Основи економіки праці та соціально-трудових відносин    | Самостійна робота | Завдання навчальної та зв'язок з іншими дисциплінами. Соціально-трудові відносини на сучасному етапі. Категорія «праця» - економічна сутність та суспільне значення, зміст, характер та види праці. Економіка праці та соціально-трудові відносини як напрям наукових досліджень. |
| Лекція 3-4 | Населення України та характеристика трудового потенціалу | ПЗ 3-4 | Населення України та характеристика трудового потенціалу |                   | Розміщення населення України. Трудовий потенціал та його використання. Економічне зростання, зайнятість, рівень життя населення. Показники людського розвитку в Україні.                                                                                                          |
| Лекція 5-6 | Системне поняття соціально-трудових відносин             | ПЗ 5-6 | Системне поняття соціально-трудових відносин             |                   | Зміст, склад та структура соціально-трудових відносин. Суб'єкти соціально-трудових відносин в суспільстві. Соціально-трудові відносини у системі ринкової економіки. Рівні, принципи і типи соціально-трудових відносин.                                                          |

## Розділ 2. Ринок праці у системі соціально-трудових відносин

|            |                                            |        |                                            |                   |                                                                                                                                                                                                    |
|------------|--------------------------------------------|--------|--------------------------------------------|-------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Лекція 7   | Ринок праці його особливості та формування | ПЗ 7   | Ринок праці його особливості та формування | Самостійна робота | Основні елементи ринку праці. Кон'юнктура ринку праці та його інфраструктура. Сегментація та гнучкість ринку праці. Попит та пропозиції на ринку праці їх взаємодія.                               |
| Лекція 8-9 | Регулювання зайнятості населення           | ПЗ 8-9 | Регулювання зайнятості населення           |                   | Види та форми зайнятості населення. Поняття безробіття його види та рівні. Державне регулювання зайнятості населення в Україні. Програми сприяння регулювання зайнятості населення.                |
| Лекція 10  | Організація праці та її сутність           | ПЗ 10  | Організація праці та її сутність           |                   | Зміст і завдання організації праці. Поділ і кооперація праці в умовах виробництва. Організація праці та обслуговування робочих місць. Умови праці, фактори їх формування та система охорони праці. |

## Розділ 3. Нормування та регулювання робочого часу, організація оплати праці

|           |                                                      |       |                                                      |  |                                                                                                                                                                              |
|-----------|------------------------------------------------------|-------|------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Лекція 11 | Нормування праці                                     | ПЗ 11 | Нормування праці                                     |  | Суть, функції і значення нормування праці. Склад та структура робочого часу. Об'єкти та методика нормування праці. Способи вдосконалення нормування праці у сучасних умовах. |
| Лекція 12 | Організація оплати праці в умовах ринкової економіки | ПЗ 12 | Організація оплати праці в умовах ринкової економіки |  | Соціально-економічна сутність оплати праці. Елементи організації оплати праці. Системи оплати праці. Механізм регулювання оплати праці.                                      |

|              |                                          |          |                                          |                   |                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------|------------------------------------------|----------|------------------------------------------|-------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Лекція 13-14 | Тарифна система оплати праці             | ПЗ 13-14 | Тарифна система оплати праці             | Самостійна робота | Призначення тарифної системи оплати праці. Елементи системи оплати праці за тарифами. Доплати на надбавки їх сутність та необхідність. Особливості безтарифної системи оплати праці.                                      |
| Лекція 15    | Аналіз та планування трудових показників | ПЗ 15    | Аналіз та планування трудових показників |                   | Взаємозв'язок елементів системи трудових показників. Аналіз продуктивності праці та чисельності працівників. Мета, завдання та методика планування продуктивності праці. Фонд заробітної плати, методика його планування. |

## ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

|            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Література | <p>1. Економіка праці: навчальний посібник [електронний ресурс] / за заг. ред. Г. В. Назарової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 330 с.</p> <p>2. Економіка праці та соціально-трудові відносини: практикум. Навч. посібник [М.В. Семикіна, М.В. Бугаєва, Л.Д. Запірченко та ін.] / за наук. ред. екон. наук, проф. Семикіної М.В. – Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф., 2020. – 228 с.</p> <p>3. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. / О. В. Безпалько та ін.; за заг. ред. О. В. Безпалько. – К. : Кафедра, 2020. – 310 с. ISBN 978-617-7301-76-8.</p> <p>4. Ткучук В.А., Ланченко Є.О. Балан О. Д., Гаврилюк І. П. Економіка праці й соціально-трудові відносини: навч. посібник. Київ: НУБіП України, 2022. 616 с.</p> <p>5. Економіка праці та соціально-трудові відносини [Електронний ресурс]: підруч. для студ. спец. 051 «Економіка» / О. І. Іляш, Н. О. Черненко, О. А. Шевчук, О. О. Трофименко, С. С. Гринкевич, Я. І. Глущенко; друге видання, за заг. ред. проф. О. І. Іляш, Н. О. Черненко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електрон. текстові дані (1 файл: 1,73 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2023. – 371 с.</p> | Методичне забезпечення | <p>1. Бухало О.В. Економіка праці і соціально-трудові відносини: робочий зошит для проведення практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання за спеціальністю 051 «Економіка». [Електронний ресурс] - Харків: ДБТУ, 2024. - 81 с.</p> <p>2. Бухало О.В. Економіка праці і соціально-трудові відносини: методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання за спеціальністю 051 «Економіка». [Електронний ресурс] - Харків: ДБТУ, 2024. - 36 с.</p> <p>3. Бухало О.В. Економіка праці і соціально-трудові відносини: тестові завдання для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання за спеціальністю 051 «Економіка». [Електронний ресурс] - Харків: ДБТУ, 2024. - 21 с.</p> |
|            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

## СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

(<https://biotechuniv.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/norm-b-pol-org-op.pdf>)

| СИСТЕМА               |                              | БАЛИ  | ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ОЦІНЮЄТЬСЯ                    |
|-----------------------|------------------------------|-------|----------------------------------------------|
| Підсумкове оцінювання | 100 бальна ECTS (стандартна) | до 50 | 50% від усередненої оцінки за розділами      |
|                       |                              | до 50 | підсумкове тестування                        |
| Поточне оцінювання    | 100 бальна сумарна           | до 50 | відповіді на тестові питання                 |
|                       |                              | до 20 | усні відповіді на практичних заняттях        |
|                       |                              | до 30 | результат засвоєння блоку самостійної роботи |

## НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у Кодексі академічної доброчесності Державного біотехнологічного університету (<https://surl.li/nwuvwx>), Положенні про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин (<https://surl.li/rrlgvz>): виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.